

Hovorna.

(Jest strana ve správním řízení vázána rekursní lhůtou i při naříkání aktů zmatečných?)

I. Není sporu o tom, že vada neb nezákonnost rozhodnutí správního úřadu (§§ 6 a 7 zák. o spr. soudě) jsou zhojeny, nepoužije-li strana proti rozhodnutí tomu opravného prostředku včas.

Jak jest tomu však u aktů zmatečných¹⁾?

Zde dle souhlasného názoru literatury²⁾ i judikatury správní akt po právu vůbec neexistuje, jest pouhým paaktem a nemůže nikdy nabýti právní moci. Z podstaty zmatečnosti vyplývá, že k ní nadřizený správní úřad i nejv. správní soud musí přihlížeti z povinnosti úřední a zmatečný akt zrušiti, jakmile jim je dána možnost se jím zabývat i zmatečnost ta je zřejma ze spisů.

Bývalý rakouský správní soudní dvůr i náš nejvyšší správní soud měly několikrát příležitost se nadhozenou otázkou zabývat. Prvý soud v nálezu č. 10166 II. Alterovy sbírky odpověděl na otázku tu kladně a podobně i nejvyšší správní soud (citován dále n. s. s.) v nálezech Boh. A 5036 a 7081: N. s. s. uznává sice, že zmeškáním rekursní lhůty se zmatečné rozhodnutí ještě nestává právně účinným ani nenabývá tím právní moci, má však za to, že je něco jiného užití proti zmatečnému aktu práva na opravný prostředek a něco jiného brániti se proti výkonu aktu toho nebo proti jiným právním důsledkům z něho vyplývajícím.

N. s. s. si věc představuje asi takto (příklad): Daň byla vyměřena úřadem k tomu nepříslušným; poplatník se proti výměru tomu odvolal až po uplynutí zákonné odvolací lhůty. Dle citovaného názoru n. s. s. není odvolací stolice v tomto případě povinna se námitkami odvolání meritorně zabývat, nýbrž může opravný prostředek odmítnouti a limine. Jakmile by však byla daň nepřislušným k tomu úřadem předepsána a kdykoli později na poplatníku vymáhána, byl by poplatník oprávněn se proti tomu brániti s poukazem na zmatečnost daňového výměru a úřad by musil daňový výměr zrušiti; ovšem, dokud se tak nestalo, byl by takovýto akt pro stranu závazný³⁾.

Poznámka: Srv. však nález Boh. 2541 F, dle něhož zmatečné vyměření daně z obohacení jest zrušiti ex offo, i když bylo odvolání zadáno opožděně.

Proti vyslovenému názoru dalo by se uvésti toto: Jest sice pravda, že lhůty ku podávání opravných prostředků v řízení správním jsou lhůtami preklusivními⁴⁾, upravenými předpisy kogentního práva. Dle důvodů nálezu Boh. 5501 A nastává účinek naříkání správního aktu jen tehdy a sahá jen potud když a pokud strana ještě v preklusivní lhůtě projevila vůli proti ní vydaný správní akt bráti v odpor. S názorem tím nutno souhlasiti tam, kde jde skutečně o správní akt. V našem případě však zmatečný akt není vůbec úředním aktem ve smyslu platného právního řádu (Jud. I. A/1 č. 2542), po právu vůbec neexistuje, takže ho lze zcela ignorovati. Úřad je sice povinen zmatek, jakmile jej ze spisů zjistí, odstraniti, odstranění jeho má však spíše povahu deklaratorní t. j. konstatuje se pouze, že šlo o pouhý akt zdánlivý, právní moci neschopný⁵⁾. Není-li zde však správního aktu a není-li ho strana povinna vůbec

¹⁾ O zmatečnosti viz Havelka, Nástin zásad správního řízení, Praha 1927.

²⁾ Srv. Herrnritt, Grundlehren des Verwaltungsrechtes, Tübingen 1921, str. 291, a Tezner, Das österreichische Verwaltungsverfahren, Vídeň 1925, II. vyd., str. 298.

³⁾ Srv. Tezner, op. cit., str. 298 a 300.

⁴⁾ Herrnritt, op. cit., str. 485; srv. též Boh. 5501 A.

⁵⁾ Tezner, op. cit., str. 298; Hoetzel, Slovník veř. práva čs., seš. I., str. 53 a n.

dbáti, nemůže býti k doručení jeho intimátu připínán počátek odvolací lhůty a jest proto dáti spíše za pravdu názoru, že rekursními lhůtami strana při napadání aktů zmatečných vázána není⁶⁾.

V mnohých případech bude ovšem sporno, zda jde o takový projev vůle veřejné moci, který jest pouhým paaktem; jde zde o odstíny často velmi jemné, takže strana pro případ, že ve skutečnosti zmatečnosti není, musí nésti sama risiko zmeškání odvolací lhůty⁷⁾.

II. Naskýtá se současně otázka, zda při nařikání konečných aktů zmatečných jest strana vázána 60 denní lhůtou dle § 14 zák. o spr. soudě.

Judikatura zaujímá zde toto stanovisko:

Dle nálezu Boh. A 1963 a 3482 (srv. též Boh. 980 A) jest proti konečnému rozhodnutí správního úřadu, třebaš dle názoru strany zmatečnému, soudní stížnost podati v 60 denní lhůtě, jinak ji jest odmítnouti pro opožděné podání⁸⁾. Naproti tomu zakládá však každý nový úkon úřadu i nové právo strany namítati nepřislušnost úřadu k tomuto úkonu; jest tedy strana oprávněna, i když předchází vyřízení úřadu dle jejího soudu nepřislušného nepotírala, nařikati soudní stížností každé další vyřízení téhož úřadu, uplatňuje-li jeho zmatečnost plynoucí z nepřislušnosti úřadu (Boh. 3382 A).

Pro uvedený názor svědčila by i ta okolnost, že n. s. s. jest povinen stížnost k němu podanou odmítnouti a limine, byla-li podána po uplynutí 60 denní lhůty (§§ 14 a 21 zák. o spr. soudu), nesmí se tedy n. s. s. při této příležitosti vůbec věci zabývati.

Mám za to, že názor opačný obстоjí lépe: Dle § 14 zák. o spr. s. jest podati stížnost k n. s. s. v 60 dnech od doručení rozhodnutí neb opatření v poslední instanci vydaného. Jak vidno z nálezu Boh. 4501 A jest pojem „rozhodnutí neb opatření správního úřadu“ technickým pojmem právním: jest jím rozuměti pouze takové akty správní, jimiž správní úřad autoritativním způsobem deklaratorně určuje neb konstitutivně upravuje právní situaci jednotlivce a jež jsou vůči jednotlivci schopny právní moci.

Jak shora sub I. uvedeno, nemohou zmatečné projevy vůle úřadu nikdy právní moci nabyti; nelze je tudíž zahrnovati pod pojem „rozhodnutí neb opatření“ a z toho důvodu nelze též od jejich doručení počítati 60 denní lhůtu, uvedenou v § 14 zák. o spr. s., nýbrž bude možno je soudní stížností napadati kdykoliv.

V literatuře⁹⁾ jest dokonce též zastáván názor, že by n. s. s. měl stížnosti do aktů zmatečných odmítati jako nepřipustné. Pro správnost tohoto názoru by se dalo uvést, že dle § 2 zák. o spr. s. jest n. s. s. oprávněn judikovati pouze v těch případech, když někdo namítá porušení svého subjektivního práva nezákonným rozhodnutím neb opatřením správního úřadu; jestliže však zmatečný akt takovýmto „rozhodnutím neb opatřením“ býti nemůže a není, měl by vlastně n. s. s. stížnosti proti zmatečným aktům, jakmile by zmatečnost tu ze spisů zjistil, jako nepřipustné odmítnouti.

Dr. Otakar Klein.

(Římská dohoda.) O poslední dohodě papeže s králem italským bylo velmi mnoho psáno s hlediska politického, najmě s hlediska církevně-politického byla tato událost velmi živě komentována. Snad bude mi dovoleno, abych této otázce věnoval několik řádků s hlediska právního vývoje. Papež byl od znovuzřízení říše římské Karlem Velikým nejen nejvyšším knězem církve katolické, nýbrž i druhou resp. prvou hlavou svaté říše římské, jejímiž občany byli pravověrní křesťané. Hlavy této říše světové, zahrnující všechny křesťany, byli papež a císař. Na nich záviseli králové, vévodové, knížata jako panovníci světsí a hierarchie církevní arcibiskupové, biskupové a exemptní preláti. Císař byl římský císař, papež byl římský papež. Obě hlavy utkaly se někdy v prudkém boji a časem ustálily se úlohy tak, že papežem volen býval příslušník románských

⁶⁾ Srv. Hoetzel, I. c., str. 54; Havelka, op. cit., str. 92.

⁷⁾ Srv. Hoetzel, I. c.

⁸⁾ Týž názor zastává Tezner, op. cit., str. 403.

⁹⁾ Hoetzel, I. c., str. 57.

národů a císařem král v Německu, nebyloť totiž ve středověku žádného císařství německého, leč jen království německé.

Státy tvořily část říše římské a podléhaly vrchnímu panství císaře a papeže. Svatá říše římská měla své obecné právo soukromé, církevní a lenní, měla říšská učiliště — university, které musily býti schvalovány papežem a jejichž členové byli částečně vyňati z pravomoci lokální státní moci. Když pak Francie koncem středověku počínala se domáhati úplně neodvislosti, prohlašovali králové francouzští, že jsou na svém území nadáni mocí císařskou, ale že Francouzové zůstávají dobrými občany římskými, t. j. že nevykročíjí ze společnosti pravověrných křesťanů. Reformace sice značně omezila moc papežů a moc císařskou učinila skoro illusorní, ale přece císař zůstával vrchním pánem v Německu i v Itálii, v Německu i v protestantském. Zásadní změna nastala francouzskou revolucí, která prohlásila laický stát, t. j. stát, skládající se ze státních občanů bez ohledu na náboženství. Dále prohlásila revoluce francouzská svobodu majetku proti feudální vázanosti. Tím vším otřesena byla budova svaté říše římské, která měla existenci tehdy již velmi problematickou. Ani revoluce sama nepodlomila poslední zbytky této tisícileté říše, leč Napoleon, který se prohlásil císařem z moci lidu a na tom setrval i po korunovaci. Římský císař v tichosti vzdal se svého titulu roku 1806 a rozpustil zbytek svého panství v Německu. Tak skončila jedna hlava svaté říše římské. Prvý římský císař byl Augustus, poslední František Habsbursko-Lotrinský. Nové státy vznikaly proti svaté říši, byly dílem revoluce, Francie a Itálie, leč i státy německé nebyly stará dominia svaté říše. Ani Rakousko od dob josefinských nemožno počítati k starým dominím, jediný stát, který tím zůstává nejméně dotčen, je království Uherské. Nové státy jsou více méně laické a na papeži zcela nezávislé. Nové mezinárodní právo se tvoří v devatenáctém století, i svatá aliance je něco zcela jiného než stará říše římská. Papež v novém souručenství států nemá místa, dřívější vrchní pán nad státy stojí nyní mimo státní společenství. Kurie papežská bojuje vši mocí o staré svazky, ale Itálie se sjednocuje, Francie zavádí laické zákony a na nich trvají i pravověrní francouzští katolíci, na konec padá i Rakousko-Uhersko, jejíž dynastie byla této klerikální politice zřejmě nakloněna. Papež však zachovává postoj nejvyššího funkcionáře křesťanského světa, který je i politicky nadřazen jednotlivým státům.

Po světové válce zesílení katolicismu jde jiným, dříve zcela nečekaným směrem, katolicismus sílí, že není politicky mocný, lid unaven válkou hledal novou oporu. Papež, chtěl-li svoji moc zachovati, musil se vzdáti té velké politické fikce, že je vrchním pánem nad státy. Dohodou s Itálií papež uznal tento moderní, v jádře laický stát, na papeži právně zcela nezávislý, ale co více, papež stal se vládařem státu více symbolického než skutečného, ale vladařem státu, který tvoří a chce tvořiti součást moderního společenství států. Tímto vstupem papeže do společenství těch států, jichž vznik ještě před stoletím byl zatracován vyobcováním z církve, mění se zásadně postoj papežské kurie.

(Jak možno ulehčiti práci soudům.) Přetížení soudů jest obecně známou skutečností. Rozmnožením personálu možno snad zmenšiti nynější tíseň avšak jen přechodně, poněvadž lze očekávati, že nával práce u soudů stoupne. Jest nesporno, že nynější stav je neudržitelný a mluví-li se někdy, že naše republika jest rájem líknavých dlužníků, není to bohužel žert, nýbrž smutná pravda. Kdyby se mimo to (jak se navrhuje) zavedl odpor proti rozsudkům pro zmeškání a připustil se přednes nových skutečností v řízení před druhou stolicí, zhoršil by se tento stav ještě více; spory mohly by se protahovati svévolně na nedohlednou dobu.

Dlužno tedy jiným způsobem zmenšiti soudu práci, aniž by tím trpěla její důkladnost. Nepostačí změna příslušností, v prvé řadě bude nutno ulehčiti soudům denní běžnou práci.

Chci zde ukázati, jak by se tato práce mohla zjednodušiti bez újmy na důkladnosti a bez přenesení zodpovědnosti, která jest spojena se změnou kompetence. Byly by ovšem tyto opravy dalekosáhlé, stejně také však jejich účinek: úleva soudům.

Především něco o prvním roku. První roky v době zavedení čr.s. byly obligatorní pouze v řízení před sborovými soudy. Teprve později vyvinul se zvyk i před okresními soudy, hlavně u větších soudů ustanovovatí první roky a to z praktických důvodů. Častěji již bylo navrhováno tento procesní úkon zrušiti; než úplné odstranění prvního roku bez přiměřené náhrady mělo by jistě za následek jen zatížení soudu.

Považuji za účelné na místě prvního roku zavést tak zvanou „odpůrčí lhůtu“ (Einlassungsfrist) neb jinak „námitkovou lhůtu“ (Einredefrist).

Na podanou žalobu by se neustanovoval první rok, nýbrž soud by doručil žalobu žalované straně s vyzváním, aby v jisté lhůtě — dle volného uvážení soudce stanovené — pravidelně 14 denní — soudu oznámila, zdali se pustí do sporu, jinak že bude po uplynutí lhůty vydán rozsudek podle žalobního návrhu. S tím by se spojilo vyzvání, že žalovaný může v uvedené lhůtě oznámiti své námitky a průvodní návrhy.

Nepodá-li žalovaný námitky, vydá soud bez dalšího návrhu žalující strany rozsudek ve smyslu žalobního návrhu. Ohlásí-li žalovaný námitky včas a nedostaví-li se přesto k prvému ústnímu jednání v důsledku námitek nařízenému, dlužno na návrh žalobcův vydati rozsudek pro zmeškání.

Ovšem toto by předpokládalo nějakou změnu ustanovení o formě žaloby, nikoliv však podstatnou. Žaloba by se musela podati jako dosud dvojmo, po případě o tolikrát více, kolik jest žalovaných; ale s třemi rubrikami na místě dosavadních dvou, které by musely obsahovati mimo údajů dnes předepsaných celý konečný návrh žalobní, a to z těchto důvodů: Po uplynutí odpůrčí lhůty soud vydal by razítkem — podobnému nynějšímu razítku pro rozsudky pro zmeškání — na rubriky rozsudek, který se doručuje oběma stranám s obvyklým ponaučením o opravných prostředcích.

Je patrné, že stačí jednotné zakročení žalující strany k vymáhání práva.

Bylo by úplně zbytečným žádati, aby byl uvědoměn žalobce o tom, že žalovaný nepodal námitek, poněvadž petit žalobní musel by býti od začátku tak stílisován, že se navrhuje vydání rozsudku ve smyslu žaloby, nepodá-li žalovaný námitek.

Zároveň byl by žalobce povinen ihned v žalobě účtovatí své náklady a to pravidelně podle pevného normálního tarifu.

Zdalo by se, že vzniknou obtíže s kolkováním. Než i v tomto směru doporučovala by se změna, vlastně zjednodušení předpisů poplatkových. Nynější postup dlužno označiti jako zastaralý a příliš komplikovaný.

Stačí kolkovati pouze vyhotovení žaloby určené pro soud, nikoliv také vyhotovení pro žalovaného, poněvadž soud — a poplatkový úřad — takto vždy snadno může zjistiti, je-li povinnosti kolkové učiněno zadost. Je-li více žalovaných, přiráželo by se jednoduše 10% poplatků za každého společníka ve sporu. Z praktických důvodů šel bych však ještě dále. Kolek rozsudečný dal by se ihned na žalobu, byl by spojen s kolkem žalobním a určen jednotnou sazbou dle výše žalobního nároku. Namítne se snad, že žalobní kolek byl by nepřiměřeně vysoký, hlavně tehdy, když se nevydá rozsudek po marném uplynutí námitkové lhůty a když nedejde ke sporu. K tomu dlužno podotknouti: Žalující strana bude mítí vždy největší zájem na tom, aby co nejdříve dostala do rukou pravoplatný exekuční titul. Proto ráda obětuje vyšší obnos na kolcích, nehledě k tomu, že jí jej musí podlehnouti odpůrce nahraditi. Mimo to ušetří se kolky k protokolu o prvním roku.

Dojde-li ke sporu, mohla by se poměrná část onoho kolku, odpovídající asi rozsudečnému, připsati k dobru žalující straně, a to tak, že by odpadl kolek na jeden nebo více protokolů sporných jednání. Soudím, že by bylo lépe dáti tento dobropis kolku pouze na kolky sporného jednání, nikoliv též na sporný rozsudek, z důvodu, o kterém se níže podrobněji zmiňuji. Ovšem musela by se také odměna advokáta za sepsání žaloby přiměřeně zvýšiti; o tom zmíním se později.

Vylíčil jsem zatím postup, nepodá-li žalovaný námitek. Podá-li žalovaný námítka, nařídí se ihned rok k ústnímu jednání. Stačilo by úplně, aby žalovaný námítka pouze ohlásil, musí však mu býti ponecháno na vůli ev., aby

svoje námítky ihned udal. Je-li strana žalovaná zastoupena advokátem, mohou námítky býti sděleny písemně z uvedených skutkových tvrzení a průvodních prostředků, toto podání může sloužiti k přípravě sporného jednání, takže by soud již k prvnímu spornému jednání mohl volati svědky. Nedělo by se tak na úkor bezprostřednosti jednání, poněvadž každá strana bude nucena skutková tvrzení při sporném jednání přednésti a důkazy nabídnouti. Ulehčilo by to také protokolování a sloužilo by to k urychlení jednání.

Stručně chci ještě poukázati na některé výhody výše uvedeného postupu. Předem odpadá první rok. Co to znamená, může posouditi každý soudce, zejména u takových soudů, jako je okresní soud Brno-město, u kterého se koná v každém z 5 sporných oddělení týdně nejméně 100 prvních roků. Uvážili-li se dále, že první roky se pravidelně nařizují asi na 3—4 týdny (vyjímaje případ, kdy žalovaný má bydliště v místě soudu, a kdy se nařizuje první rok na 14 dnů) a že při nynějším návalu práce uplyne k doručení rozsudku pro zmeškání zase nejméně 14 dnů, do právní moci dalších 14 dnů, lze míti za to, že žalobce pravoplatný rozsudek má v rukou po uplynutí nejméně 2 měsíců od podání žaloby. Odpadne-li však první rok, běží lhůty ihned od doručení žaloby žalovanému, tedy pravidelně o 14 dnů dříve.

Uplyne-li lhůta bez podání námitek, předkládá kancelář ihned po uplynutí lhůty spis soudci a tento nařizuje ihned vydání rozsudku ve smyslu žalobního návrhu, ustanoví útraty a předá ihned kanceláři k vyhotovení rozsudku; toto stane se razítkem na rubrikách, jak již výše bylo podotknuto.

Jest tedy velmi zjednodušená i práce kanceláře a spis netřeba ani odevzdávati pisárně. Kolkuje-li se dále ve smyslu hořejšího návrhu, odpadne také tahanice o kolkování rozsudku, poněvadž se bohužel u prvního roku často stává, že strana nekolkuje ihned, a že strany musí pak býti vyzývány k dodání kolku nebo nocionovány, což znamená další obtíže pro kancelář. Nehledě k tomu může kancelář lehce zjistiti, bylo-li řádně kolkováno, jestliže totiž vyměří se kolek procentuelně.

Jsou však ještě další výhody, dojde-li ke sporu. Při nynějším návalu u okresního soudu Brno-město — (ca 26.000 sporných věcí) — jsou soudcové tohoto soudu nuceni nařizovati prvé ústní jednání po 5 až 6 měsících. Odpadnou-li první roky, získá se pro každý týden nejméně 1 hodina zameškaných stání; vylíčí-li pak žalovaný jen přibližně své námítky, má soud již podklad pro odhad, jak dlouho bude prvé sporné jednání trvati a může je dle toho také naříditi. Rovněž bude možno ihned seznati, nejsou-li snad námítky pouze za účelem protahování sporu. Mimo to ulehčí se a zrychlí se protokolování. I když tedy dojde ke sporu, bude soud s to uspišiti vydání rozsudku.

Další výhodou by bylo, že by odpadly časté návrhy na povolení navrácení v předešlý stav, které, jak ze zkušenosti víme, podávají se skoro výlučně pro zmeškání prvního roku. Všem došly by zase návrhy takové pro zmeškání námítkové lhůty, jsem však přesvědčen, že by těchto návrhů bylo mnohem méně. Konečně by vůbec mohlo odpadnouti upomínací řízení, tedy zase úleva hlavně kancelářím, poněvadž by vedla o jeden rejstřík méně.

Vím, že návrhy, jak byly shora uvedeny, jsou dalekosáhlé, a že budou činěny proti nim námítky, avšak shora uvedené výhody nedají se zajisté popříti.

II. Navrhoval bych také ztřeštění některých předpisů. Bohužel se často stává, že strany přijdou k prvnímu ústnímu jednání úplně nepřipraveny, a že důležité skutkové okolnosti přednášejí teprve při druhém, ba třetím až čtvrtém ústním jednání, ačkoli byly s to je uvéstí již při prvním ústním jednání. Jak se tím ztěžuje a protahuje jednání, a odkládá konečné rozhodnutí, jest všeobecně známo. Nynější ustanovení c. ř. s. jsou příliš nedostačující. Soudce bude moci skoro vždy posouditi, jaké přednesy skutkové nebo průvodní návrhy strana mohla přednésti ihned při započetí sporu, nebo teprve později. Uzná-li soudce, že strany tyto skutky přednesla opožděně buď úmyslně, nebo z nedbalosti, musí mu býti dáno právo strany i z úřední moci z tohoto přednesu vyloučiti. To by směřovalo k tomu, aby strany byly nuceny ihned přednésti vše pro rozhodnutí sporu závažné, tedy ku koncentraci celého sporu a tím i k jeho

urychlení. Že by muselo zůstatí v platnosti vyloučení novot v řízení před druhou stolicí, jest z uvedeného samozřejmé.

III. Další oprava by byla nutná ohledně poplatků a útrat sporu. Nynější postup jest značně komplikovaný a hlavně při ustanovení útrat nepoměrně namáhavý. Jako příklad uvádím pouze, že máme normální tarif pro upomínací žaloby do 5000 Kč s 16 stupnicemi, pro spory a exekuční návrhy s 10 stupnicemi. To jest nepraktické, neboť není možno tyto stupnice mítí v paměti; i když soudce má normální tarif po ruce musí vždy nicméně v něm hledati. To vyžaduje času a námahy, které třebaš v jednotlivých případech nepadají na váhu, jsou při nynějším množství sporů přece jen významnými. Jelikož dle shora uvedeného bylo by upomínací řízení zbytečným, nebudu se o tarifech v tomto řízení zmiňovati.

Co se týče kolků, navrhoval bych, aby kolek za každý sporný protokol byl vyměřen 2/1000 sporného obnosu pro první půl hodinu sporného jednání, pro další půl hodinu 4/1000 alespoň pro okresní soudy. Postup tento jest jednoduchý, vypočítání jest snadné a rychlé. Ohledně poplatku ze smíru není zapotřebí změny.

Naproti tomu bylo by však nutno zvýšiti poplatky při sporných rozsudcích. Není správným, že rozsudek pro uznání, vzdání se žalobního nároku a pro zmeškání, podrobuje se stejnému poplatku jako rozsudek sporný. V jakém poměru jest námaha státního úřadu při uvedených rozsudcích, které se vyřizují větším dílem pomocí razítka, k námaze soudce i kanceláře při rozsudku sporném, jest známo. Za zvýšenou námahu svých úředníků jest soud zajisté oprávněn požadovati větší poplatek. Dále dlužno uvážití, že se často stává, že strany trvají na vynesení rozsudku sporného, ačkoliv jest úplně zřejmo, že ve sporu musí podlehnouti. Bylo-li by rozsudečně zvýšeno, zmařilo by se takové svévolné provokování vydání sporného rozsudku. Proto budíž zvýšeno rozsudečně za sporný rozsudek na 3% žalobního obnosu alespoň u sporu do 10.000 Kč. Uváděti další podrobnosti ohledně stupnice vedlo by ovšem příliš daleko. Jistě však mělo by se naříditi zapraviti rozsudečně do nejméně 20.000 Kč kolky. Nynější stav, že rozsudky v obnosu nad 2000 Kč se zasílají poplatkovému úřadu k vyměření, jest neudržitelny, a jest spojen se zbytečnou námahou, a to jak pro soud (vyhotovení těchto rozsudků, zaslání jich poplatkovému úřadu, různá několikerá registrace), tak pro poplatkový úřad (vyměřování poplatků, doručení platebního příkazu atd.).

IV. Přicházím nyní k bolestné kapitole našeho sporného řízení: Jsou to útraty sporu, vlastně postup při jejich ustanovení. Každému soudci jest známo, jakou obtížnou a nezajímavou práci jest stanovení útrat. Často se divím, že se v tom směru dosud nestala náprava, uváží-li se, kolik námahy a času potřebuje advokát nebo jeho kancelář k sepsání a opsání seznamu útrat a co to stojí peněz. Mnoho času námahy i peněz dalo by se ušetřiti, kdyby se postup zjednodušil. Stal se ovšem jistý pokrok zavedením tak zvaných normálních tarifů, ale ty jsou přece jen ještě nedostačující. Mimo to se často podávají v jednoduchých případech, hlavně když zakročí substitut, úplně zbytečně seznamy útrat. Odpadnou-li ve smyslu hořejších vývodů první roky, věc se již zjednoduší. Zaučtování útrat již v žalobě muselo by se státi na základě stálé sazby základní, která se pak zvyšuje podle ceny žalobního předmětu. Nesměly by se ovšem účtovatí jednotlivé položky, nýbrž pevný obnos zaokrouhlený na celé koruny neb alespoň 50 hal. a to hotové výlohy a odměna tak zvaných desservit advokáta; při stranách advokátem nezastoupených jen hotové výlohy. Soudce musí věděti, na kolik dlužno oceniti práci za sepsání žaloby, a to na základě žaloby samé a také posouditi, zdali žaloba není zbytečně obšírná. Vyprší-li tedy lhůta k vyjádření se o žalobě bez podání námitek, rozhodne se lehcí i o útratách. Celý tento postup znamená značné zjednodušení normálních tarifů.

Podobně by bylo účelné při exekučních návrzích: Kolkovati sazbu dle výše pohledávky, naleptí jeden kolek pouze na vyhotovení pro soud, odměnu právního zástupce a hotové výlohy upraviti jedinou sazbou dle výše nároku, pro který exekuce se vede, po případě přírážkou za případnou kumulaci s jiným návrhem.

Dojde-li ke sporu a k rozsudku, může potřebné ustanovování útrat též odpadnouti. Navrhoval bych tento postup: strany by byly povinny před ukončením sporného jednání uplatnití nárok na přisouzení útrat bez udání jejich výše. V rozsudku rozhodne soudce ve věci samé, ohledně útrat pak pouze o povinnosti zaplacení celých útrat neb o poměru, v jakém každá strana jest povinna útraty sporu hraditi. Po prohlášení rozsudku s výrokem o povinnosti útrat účtuje každá strana své útraty paušálním obnosem; o tom se vyjádří protistrana a soudce ustanovil by dle volného uvážení výši útrat. Tyto útraty jest povinen ustanoviti také tehdy, kdyby došlo mezi stranami k dohodě o výši útrat, aby tato dohoda nestala se na úkor stran. Nespokojí-li se strany s rozhodnutím soudu o výši útrat, mohly by v průměrně asi 3 denní lhůtě pod ztrátou nároku na vlastní ustanovení útrat tyto podrobně účtovat dle postupu nynějšího s tou změnou, že by dotyčné usnesení o útratách soud vydal po případě dodatečně. Nepodala-li by strana v uvedené lhůtě podrobný seznam, zůstalo by při původním rozhodnutí soudu o paušálních útratách.

Tím by byl tak vykonáván nátlak na strany, aby lhůty dodržely a změnil by se nynější faktický stav, třebaže odporující jasným ustanovením civ. řádu soudního, že strany při posledním ústním jednání ihned seznamu útrat nepředkládají, že musí býti k tomu upomínány a že často s vyhotovením rozsudku musí se čekat až se útraty předloží.

V. Konečně by bylo zapotřebí zotřeni ustanovení o svévolném vedení sporu. Ustanovení §§ 179 a 220 c. ř. s. jsou příliš slabá. Stačily by snad vůči advokátům; u nich však velmi zřídka nastane nutnost jich užití. Ale schází ustanovení stíhající svévoli stran nezastoupených advokátem a právě v tomto směru by byla úprava žádoucí. Stačilo by doplniti § 179 c. ř. s. tímto ustanovením: „Je-li dle průběhu sporu zřejmo, že strana vede spor ze zlomyslnosti oproti svému odpůrci, nebo že naléhá na právního zástupce, aby přednášel věci ve sporu nerozhodně, jest soudce, neupustí-li strana přes napomenutí od zbytečného přednesu, oprávněn uložit straně pokutu do 100 Kč, v případě opakování do 500 Kč, po případě vazbu. Stejná pokuta může býti uložena stranám, které přes poučení obtěžují soud příliš obšírnými, k věci se nevztahujícími podáními, jež obsahují přednesy k rozhodnutí sporu zbytečné.“ Toto ustanovení směřovalo by také proti notorickým kverulantům.

VI. Konečně mělo by se také uvážiti, že by se nemuselo sporně jednati v malicherných obnosech. Jsou případy, že se musí sporně jednání v obnosech pod 50 Kč 4 krát i více odročiti, při čemž dotyčný obnos pro žádnou ze sporných stran nehraje roli. Před krátkou dobou musel jsem spor pro 18 Kč, slovy: osmnáct korun, 4 krát odročiti, při čemž obnos sám pro žádnou stranu neměl nějaký význam. Takovéto svévolné obtěžování soudu mělo by býti znemožněno.

Muselo by se ovšem přihlížeti vždy k majetkovým poměrům a příjmům obou stran, takže nelze soud vázati na nějaký určitý obnos (pro dělníka nebo chudobného člověka má obnos 50 Kč jiný význam než pro továrníka, statkáře neb bankovního ředitele) Záleží ovšem také na tom, zdali obě strany žijí ve stejných majetkových poměrech, dále na tom, zda vzešlé útraty nejsou neúměrně výši sporného předmětu. Každý soudce bude v takových sporech moci tak rozhodnouti, aby žádná straně se nestala krivda, a to i bez formálně provedeného sporu a vnesení rozsudku. Muselo by ovšem býti ponecháno soudci na vůli, omeziti se pouze na některé důkazy. Sepsání protokolu a rozsudku by muselo odpadnouti a muselo by býti nahrazeno úředním zápisem. Tento by obsahoval označení, jak bylo rozhodnuto a stručně, proč bylo tak rozhodnuto. Samozřejmě doručení výroku by odpadlo.

Otázkou by bylo, do kterého obnosu by soud směl takovou nepatrnou věc v zkráceném řízení provést. Navrhoval bych obnos 100 Kč jako průměrný. Podotýkám, že v Rakousku jest zaveden dodatek § 273 c. ř. s., dle něhož soudce v takových nepatrných věcech může rozhodnouti dle svého volného uvážení.

Návrhy moje jsou zajisté dalekosáhlé, ale jsou s to stálou běžnou prací soudu ulehčiti, což při nynějším množství sporů zajisté padá na váhu.

Dr. Hogenauer.